

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 sierpnia 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Małgorzata Kluziak

po rozpoznaniu w dniu 8 sierpnia 2012 roku, w Warszawie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Stowarzyszenia (...) w W.

przeciwko M. P.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanej M. P. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia zawartego w punkcie § 9 wzorca umowy o nazwie „Regulamin Świadczenia Usług” o treści: „Operator może przenieść prawa i obowiązki wynikające z umowy na osoby trzecie po uprzednim pisemnym powiadomieniu drugiej strony”;
2. zasądza od pozwanej M. P. na rzecz (...) na rzecz ochrony praw konsumentów w W. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobranie od pozwanej M. P. na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie) kwoty 600 zł (sześćset złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony;
4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej.

Sygn. akt XVII AmC 5737/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 listopada 2011 roku (...) Stowarzyszenie (...) wystąpiło przeciwko M. P. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą (...) w S. o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia zawartego w § 9 wzorca umowy o nazwie „Regulamin Świadczenia Usług” o treści: „ Operator może przenieść prawa i obowiązki wynikające z umowy na osoby trzecie po uprzednim pisemnym powiadomieniu drugiej strony” oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu powód wskazał, iż zaskarżone postanowienie zezwala pozwanej na przeniesienie praw i obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta, tym samym wypełnia ono znamiona klauzuli opisanej w art. 385⁽³⁾ pkt. 5 k.c. (pozew k. 2)

W odpowiedzi na pozew M. P. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Pozwana podniosła, że powód nie wykazał, by zaskarżone postanowienie stanowiło klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Pozwana podniosła, że kwestionowane postanowienie należy interpretować w kontekście całości regulaminu, który przewidywał, że zmiana świadczącego usługi wymaga zmiany regulaminu, a na zmianę regulaminu abonent może się nie zgodzić i może w takiej sytuacji wypowiedzieć umowę. W konsekwencji konsument może

zrezygnować z usług, gdyby prawa i obowiązki wynikające z umowy zostały przeniesione na inny podmiot. Ponadto pozwana wskazała, że zaskarżone postanowienie zostało od 1 grudnia 2011 roku usunięte z regulaminu, (odpowiedź na pozew k. 10)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług telekomunikacyjnych pod nazwą (...). W obrocie z konsumentami posługiwała się wzorcem umowy o nazwie „Regulamin Świadczenia Usług”.

(dowody: regulamin k. 6)

W § 9 tego wzorca zostało zawarte postanowienie o treści: „Operator może przenieść prawa i obowiązki wynikające z umowy na osoby trzecie po uprzednim pisemnym powiadomieniu drugiej strony”.

(dowody: regulamin k. 6)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Okoliczności sprawy nie są sporne między stronami, w szczególności dotyczy to faktu stosowania w umowach z konsumentami wzorca umownego zawierającego zaskarżone postanowienie. Natomiast fakt, że zaskarżone postanowienie z dniem 1 grudnia 2011 roku zostało przez pozwaną usunięte z Regulaminu Świadczenia Usług nie ma wpływu na bieg niniejszego postępowania w myśl art. 479⁴⁰ k.p.c.

Art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego przepisu wynika zatem, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania zależy od spełnienia następujących przesłanek: postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacji, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszając interesy konsumenta i nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że sąd odmówi uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone.

Ponieważ postanowienie umowne będące przedmiotem analizy na gruncie rozpoznawanej sprawy stanowi postanowienie wzorca umowy stosowane do zawierania umów z konsumentami, więc obejmuje je domniemanie, iż nie zostało uzgodnione indywidualnie, którego to domniemania pozwana nie wzruszyła. Ponadto zakwestionowane postanowienie umowne nie dotyczy głównych świadczeń stron. Należało zatem dokonać jego dalszej analizy pod kątem dwóch kryteriów: dobrych obyczajów i interesu konsumenta.

W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04, Pr.Bankowe 2006/3/8, Biul.SN 2005/11/13). Natomiast za sprzeczne z dobrymi obyczajami uznaje się działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Działania te potocznie określa się jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 r. VI ACa 262/11, LEX nr 951724). Za sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane są również wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między

partnerami umowy. Brak równowagi kontraktowej jest bowiem jednym z podstawowych przejawów naruszenia dobrych obyczajów.

W ocenie Sądu zakwestionowane postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną, gdyż pozwala pozwanej na przeniesienie praw i przekazanie obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta. W konsekwencji takie rozwiązanie prowadzi do zmiany podmiotowej w umowie zawartej z konsumentem bez zgody konsumenta. Niewątpliwie zaś takie postanowienie narusza równowagę stron oraz podważa zaufanie, co do pewności i stabilności stosunku prawnego łączącego strony.

Trzeba podkreślić, że przepisy prawa gwarantują konsumentom będącymi stronami umów skonstruowanych w oparciu o wzorzec umowy szczególną ochronę wynikającą z art. 384 k.c. do art. 385⁵ k.c. Zawarta w art. 385³ k.c. lista klauzul służy do rozstrzygnięcia wątpliwości co do kwalifikacji danej klauzuli jako niedozwolonej. W pkt 5 art. 385³ k.c. za niedozwoloną klauzulę umowną uważa się postanowienie, które pozwala na przeniesienie ogółu praw i obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta. Zaliczenie takiej sytuacji do katalogu niedozwolonych postanowień umownych uzasadnione było przede wszystkim potrzebą ochrony konsumenta przed nieoczekiwaną, dokonaną w nieprzewidywalnej dla niego chwili zmianą osoby kontrahenta, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 września 2008 r., V CSK 105/08, LEX nr 512022. Inne znaczenie ma bowiem przeniesienie samych wierzytelności, a inne przeniesienie wszystkich praw i obowiązków na osobę trzecią. W drugiej z opisanych sytuacji dochodzi do zmiany podmiotowej po jednej ze stron stosunku zobowiązaniowego. Gdy taka zmiana dokonuje się bez zgody konsumenta prowadzi to w efekcie do jednostronnej zmiany umowy.

Warto również podkreślić, że kodeks cywilny nie zna instytucji łącznego przejścia praw i obowiązków jednej ze stron w umowie wzajemnej na inną osobę, dlatego przejście takich praw i obowiązków jest uwarunkowane spełnieniem się przesłanek wymaganych przez przepisy kodeksu zarówno dla wywołania zmiany w osobie wierzyciela, jak i dłużnika. Skutek taki można osiągnąć przez łączne zastosowanie dwóch osobnych instytucji kodeksowych przewidzianych w art. 509 i 519 k.c. W przepisach kodeksu cywilnego regulujących zasady przenoszenia praw i obowiązków wynikających z umowy bardziej restrykcyjne wymagania przewidziane zostały dla przejęcia długu. Zgodnie z art. 519 § 2 k.c., przejęcie długu może nastąpić przez umowę między wierzycielem a osobą trzecią za zgodą dłużnika albo między dłużnikiem a osobą trzecią za zgodą wierzyciela. Każdorazowo zatem wymagana jest zgoda wierzyciela albo dłużnika w zależności od tego, między jakimi podmiotami zawierana jest umowa o przejęcie długu. Zatem wymaganie zgody przy przeniesieniu praw i obowiązków znajduje również uzasadnienie w powołanej regulacji kodeksowej.

Nie można także podzielić argumentacji pozwanej, że kwestionowane postanowienie nie narusza praw konsumenta, gdyż należy je interpretować w kontekście wszystkich postanowień Regulaminu Świadczenia Usług. Pozwana wskazywała, że zgodnie z tym regulaminem zmiana operatora (strony umowy) wymaga zmiany regulaminu, której to zmiany konsument może nie zaakceptować i w takiej sytuacji może skorzystać z przysługującego mu prawa do wypowiedzenia umowy. Należy jednak zaznaczyć, że zaskarżone postanowienie oraz postanowienie odnoszące się do zmiany regulaminu regulują zupełnie odrębne kwestie i wywołują inne skutki prawne. Zaskarżone postanowienie zawarte w § 9 wzorca umownego stanowi samodzielną regulację, która prowadzi do niekorzystnego dla konsumenta skutku - w postaci jednostronnej zmiany strony umowy. Natomiast kwestia, czy taka zmiana umowy wymagałaby dodatkowo zmiany regulaminu jest już kwestią wtórną.

W świetle powyższego należało, na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385³ pkt 5 k.c. uznać, że zaskarżone postanowienie jako sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz w sposób rażąco naruszający interesy konsumentów stanowi niedozwolone postanowienie umowne, zaś na podstawie art. 479⁴² § 1 k.p.c. zakazać jego wykorzystywania w obrocie z udziałem konsumentów.

Ponieważ Sąd Okręgowy uznał za niedozwolone postanowienie umowne zaskarżone przez (...) Stowarzyszenie (...), zatem wygrało ono proces w całości i na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., należało zasądzić na jego rzecz zwrot poniesionych przez niego kosztów, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 360 złotych

ustalone na podstawie § 14 ust. 3 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, póź. 1349).

Ponieważ powód był zwolniony od opłaty od pozwu, a wygrał proces w całości, w związku z tym na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 r., Nr 90, póź. 594 t.j.) w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. Sąd nakazał pobrać od M. P. na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Sąd nie uwzględnił żądania strony pozwanej o nieobciążanie jej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na podstawie art. 102 k.p.c. Przemawiał za tym przede wszystkim charakter powództwa, które realizuje funkcję prewencyjną ochrony prawnej zarówno dla interesów prawnych powoda, jak i innych osób, które - gdyby przyjęły ofertę zawartą we wzorcu - zawarłyby umowę zawierającą niedozwolone postanowienie. Poza tym pozwana jest przedsiębiorcą, profesjonalistą i z racji prowadzonej przez siebie działalności winna liczyć się i ponosić koszty wynikające z prowadzenia tej działalności. Dlatego też należało obciążyć ją kosztami procesu według zasad ogólnych.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ § 1 i 2 k.p.c.